

Anmälan mot Polismyndigheten i Västra Götaland för långsam handläggning av en förundersökning

Anmälan

AA framförde i en anmälan klagomål mot Polismyndigheten i Västra Götaland. Hon var missnöjd med att en förundersökning angående olaga hot tagit så lång tid att hennes son, som var målsägande och 14 år vid brottstillfället, inte längre ville medverka i utredningen varför den fick läggas ned.

Utredning

Handlingar i polismyndighetens ärende K153202-04 infordrades och granskades. Av dessa framgick bl.a. följande. Den 27 september 2004 gjordes en polisanmälan om att AA:s 14-årige son hade utsatts för olaga hot den 20 september 2004. I anmälan utpekades en person med både namn och adress som den som skulle ha hotat sonen med ett järnrör och uttalat dödshot samt hänvisat till att en äldre kamrat skulle slå sonen. I anmälan namngavs också två vittnen. Polismyndigheten beslutade samma dag att förundersökning skulle inledas. Först den 6 maj 2005 tog polismyndigheten kontakt med målsäganden som då inte längre ville medverka i utredningen eftersom han tyckte att det hade tagit alldeles för lång tid. Polismyndigheten lade ned förundersökningen samma dag med motiveringen att målsäganden inte ville medverka. Under förundersökningen hade ingen person antecknats som skäligen misstänkt.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av ärendet. Polismyndigheten kom in med yttrande jämte upplysningar från tf. biträdande polisområdeschefen BB och poliskommissarien CC (här utelämnat).

BB anförde bl.a. följande.

Utredning

Den ansvarige förundersökningsledaren, poliskommissarie CC, har inkommit med en skriftlig berättelse. Som skäl för sitt beslut att lägga ärendet i balans har CC angivit att andra ärenden givits en högre prioritet. Som bidragande orsak till den lägre prioriteringen av det aktuella ärendet anges att det gått en vecka mellan

gärningen och anmälningstillfället, samt att den utpekade personen inte fanns noterad som tidigare dömd eller misstänkt för brott.

Bedömning

Ungdomsbrottslighet är en högt prioriterad fråga där en av huvuduppgifterna för polisen är att förhindra ungdomar från att rekryteras till en kriminell livsstil. Polisområdet, liksom polismyndigheten, har därför i sin verksamhetsplan för år 2004 angivit arbetet med att förebygga och utreda brott bland ungdomar som ett särskilt fokusområde. En viktig del i strategin är en snabb handläggning av ungdomsärenden.

Av såväl den...rättsliga regleringen som polisområdets interna prioriteringar framgår...att ungdomsärenden skall handläggas med särskild skyndsamhet.

Det torde vara en gemensam erfarenhet för många förundersökningsledare att en begränsad utredningsresurs innebär att svåra prioriteringar måste göras mellan angelägna ärenden. I det aktuella fallet är det dock polisområdets uppfattning att ärendet inte handlagts med den skyndsamhet som kan fordras. Med anledning av det inträffade avser polisområdet att ytterligare informera berörda förundersökningsledare om vikten av en skyndsam handläggning av ungdomsärenden.

BB lämnade därefter kompletterande upplysningar enligt följande.

Bakgrund

I ärendet har framkommit att det i den egenkontroll som anbefalls i tjänsteföreskrift 403 inte uppmärksammats att förundersökningen inte bedrivits med den skyndsamhet som kan fordras.

Av polismyndighetens tjänsteföreskrift 403 framgår att det åligger varje närpolischef/utredningschef att fortlöpande, minst en gång varje kvartal, gå igenom balanserna och kontrollera att föreskriven samordning har skett och att föreskrivna tidsfrister hålls. Vidare skall kontrolleras att myndighetens prioriteringar fått genomslag i utredningsverksamheten och att begränsnings- och åtalsprövningsreglerna i rättegångsbalken har tillämpats.

Över förrättningen skall föras protokoll. Protokollet skall redovisas till utvecklingsenheten vid länspolismästarens sekretariat.

Utredning

I Borås närpolisområde tillämpas följande rutiner.

Samtliga utredningsbefäl har givits direktiv att regelbundet titta igenom sina balanser. Utredningschefen genomför månatliga möten med utredningsbefälen. Syftet med dessa möten är bland annat att diskutera den aktuella balanssituationen och ärenden av mer eller mindre komplicerad art.

Närpolischef och/eller utredningschef går regelbundet tillsammans med respektive utredningsbefäl igenom balanserna och lämnar därvid synpunkter på enskilda ärenden och ger utredningsdirektiv.

Utredningschefen redovisar kvartalsvis balanssituationen till länspolismästarens sekretariat.

I det aktuella ärendet kan konstateras att näpochefen och utredningschefen har besökt polisstationen i X för att gå igenom balanserna vid två tillfällen efter det att anmälan om brottet upprättades. Varken näpochefen eller utredningschefen kan erinra sig att ärendet företetts vid något av dessa tillfällen. Om så skulle varit fallet hade de agerat genom att ge utredningsdirektiv. Redovisningen av balanssituationen har skett kvartalsvis i enlighet med Tjf 403.

Bedömning

Polisområdet anser det vara otillfredsställande att närpolisområdets rutiner inte fångat upp det aktuella fallet. Vad orsaken till detta varit har inte med säkerhet kunnat utredas. Klart är dock att gällande rutiner följts. Med anledning av det inträffade vill polisområdet betona vikten av att egenkontrollen genomförs med noggrannhet. Vidare avser polisområdet att initiera en översyn av närpolisområdenas rutiner för att om möjligt förhindra en upprepning.

Polismyndigheten yttrade följande.

Polisintendent BB har i egenskap av tillförordnad biträdande polisområdeschef redovisat utredningsåtgärderna som vidtagits i brottsärendet, den rättsliga regleringen som gäller på området och hans bedömning av saken.

Polismyndigheten delar BB:s uppfattning. Enligt tjänsteföreskrift 403 gällande för Polismyndigheten i Västra Götaland skall närpolischef/utredningschef fortlöpande, minst en gång varje kvartal, gå igenom balanserna och kontrollera att ärendena hanteras korrekt. Sådan kontroll har enligt utredningschefen också skett men det aktuella ärendet har inte uppmärksamats. Det finns därför anledning att se över rutinerna så att upprepning ej kan ske.

AA yttrade sig över remissvaret.

Från polismyndigheten inhämtades uppgiften att den person som i polisanmälan utpekats som gärningsman var född 1987.

Bedömning

Av 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken framgår att en förundersökning skall bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja en förundersökning skall denna läggas ned.

Enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948), FUK, skall en förundersökning i vilken målsäganden vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktas mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen skall vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och senast inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Av 3 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) framgår att en förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år alltid skall ledas av åklagare om den unge är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader.

Enligt 4 § LUL skall en förundersökning mot den som inte fyllt 18 år och som gäller brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader bedrivas med särskild skyndsamhet. Förundersökningen skall avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det kan ske och senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap 18 § rättegångsbalken. Tidsfristen får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Straffskalan för olaga hot är böter eller fängelse i högst ett år (4 kap. 5 § brottsbalken).

Den aktuella förundersökningen avsåg misstanke om olaga hot mot en 14-årig pojke. Att även den som utpekats som gärningsman var under 18 år framgick inte direkt av polisanmälan. Av de uppgifter som nedtecknats kunde man emellertid dra slutsatsen att det rörde sig om en yngre person och med de identitetsuppgifter som hade lämnats hade det varit enkelt att konstatera att han inte fyllt 18 år. De skyndsamhetskrav som framgår av såväl 2 a § FUK som av 4 § LUL gällde alltså för handläggningen. Något beslut hade emellertid inte fattats huruvida den utpekade personen var att anse som skäligen misstänkt och den i 2 a § FUK särskilt föreskrivna tremånadersfristen hade därmed inte aktualiserats. Än mindre hade någon delgetts misstanke om brott varför inte heller sexveckorsfristen i 4 § LUL hade börjat löpa.

Redan vid tidpunkten för polisanmälan lämnades och antecknades emellertid namn, adress och telefonnummer avseende, förutom målsäganden, den utpekade gärningsmannen och två vittnen. Förutsättningarna för att kunna utreda brottet borde därmed ha varit goda. Inga utredningsåtgärder vidtogs emellertid förrän efter drygt sju månader då målsäganden kontaktades av polisen. Han ville, på grund av den långa tid som förflutit, inte längre medverka och utredningen lades av det skälet ned. Enligt min mening är det helt oacceptabelt att inga utredningsåtgärder vidtas under drygt sju månaders tid i ett ungdomsärende.

Om målsägandeförhör hade hållits i anslutning till att anmälan hade upprättats förefaller det troligt att pojken hade varit villig att medverka i utredningen. Det hade därmed sannolikt bl.a. funnits tillräckligt underlag för att avgöra om den utpekade personen var skäligen misstänkt och om så hade varit fallet skulle tremånadersfristen i 2 a § FUK ha börjat löpa. Ett konstaterande att den utpekade personen var att anse som skäligen misstänkt hade därutöver inneburit att förundersökningsledarskapet, enligt 3 § LUL, skulle ha överlämnats till åklagare. Den uteblivna handläggningen fick således till följd att det särskilda regelverk som tillkommit såväl för att skydda unga brottsoffer som för att säkerställa en snabb lagföring av unga gärningsmän till viss del satts ur spel. Det är, oavsett anledningen till dröjsmålet, naturligtvis inte godtagbart.

Polismyndigheten har i sitt yttrande framfört bl.a. att det finns rutiner när det gäller bevakning av ärenden vilket borde ha inneburit att den aktuella anmälan inte skulle ha kunnat bli liggande utan åtgärd. Dessa rutiner har uppenbarligen inte fungerat och myndigheten har anfört att rutinerna skall ses över så att någon upprepning inte kommer att ske. Jag vill emellertid påpeka att en kvartalsvis genomgång av ärendebalansen knappast är tillräcklig för att säkerställa efterlevnaden av de särskilda skyndsamhetskrav och tidsfrister som gäller i ungdomsärenden.

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i vad jag nu har anfört.